

Nr 412.

Av herr Söderquist m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1952/53 m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition till årets riksdag angående vissa avlöningsanslag m. m. under riksstatens fjärde huvudtitel för nästkommande budgetår har föredragande departementschefen i väsentliga delar tillgodosett de krav, som för närvarande måste ställas i och för erhållande av den nödiga rekryteringen till vår försvarsorganisations olika kadrer. Inte minst gäller detta förslaget till manskapsorganisation. Detta förslag, som utarbetats inom arméledningen, erbjuder så omfattande förändringar i förhållande till hittillsvarande system, att verkningarna svårigen i förväg helt och hållet kan överblickas. Det torde bli nödvändigt med någon tids erfarenhet för att bilda sig en mening om den nya organisationens verkningar i olika avseenden. Av denna anledning torde i varje fall tills vidare Kungl. Maj:ts förslag i denna del kunna godtagas till dess man erhållit tillräcklig erfarenhet av den nya organisationens verkningar. Samma synpunkter bör enligt vår mening anläggas på det förslag till försvarshögskola, som departementschefen framlägger. Den erfarenhet man hittills har synes bekräfta tidigare antaganden, att en dylik gemensam högskola skulle såväl verka stimulerande på de högre militära studierna som bidra till en bättre samverkan mellan försvarets olika grenar. Vi har emellertid ingenting att invända emot departementschefens förslag att den hittillsvarande verksamheten ytterligare något år får fortsätta i huvudsak enligt de riktlinjer, som överbefälhavaren föreslagit.

Så mycket större anledning finns att beklaga departementschefens meddelande i propositionen, att överarbetningen icke hunnit verkställas av den s. k. förvaltningsutredningens förslag av den 16 oktober 1950 rörande försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Det borde enligt vår uppfattning icke ha varit omöjligt att få till stånd en sådan överarbetning av förslaget, som möjliggjort en proposition till årets riksdag. Detta önskemål hade varit så mycket mer befogat som förvaltningsutredningen kunde framlägga förslag om icke oväsentliga besparingar. Icke minst ur denna synpunkt vill vi uttala vår förväntan om förslag snarast med anledning av förvaltningsutredningens betänkande.

Bland det stora antalet löneärenden i propositionen är det särskilt några, som tilldrager sig uppmärksamhet. På grund av det ansträngda

statsfinansiella läget vill vi i det följande inskränka oss till endast de mest överhängande önskemålen.

Förvaltare i kassatjänst.

Den 1 juni 1947 blev samtliga förvaltare i kassatjänst vid infanteriet utnämnda till kassachefer och den 1 juli samma år samtliga övriga inom armén och flygvapnet. Vid flottan och kustartilleriet skedde omorganisationen i stort åren 1947—1948.

I och med detta kom förvaltarna i kassatjänst i en särställning i förhållande till övriga förvaltare, och man vågar till och med påstå, att ingen grupp av tjänstemän inom svensk statsförvaltning, vare sig förr eller senare, fått sin ställning, sina befogenheter och sitt ansvar så helt omäändrade som denna, utan att vederbörandes löneställning förändrats.

Före omorganisationen av kassaväsendet vid ovan omnämnda tider var förvaltarna i kassatjänst biträden åt dåvarande kassachefer — regementsintendenterna — och var då, i likhet med exempelvis intendenturförvaltarna, placerade i lönegrad UO 3, motsvarande nuvarande Ma 6.

Efter en hemställan år 1946 från dåvarande Regementskassörssällskapet, som sedermera efter omorganisationen antagit namnet Föreningen Försvarets kassachefer, om förbättrad lönegradsplacering föreslog såväl försvarets civilförvaltning som försvarsväsendets lönenämnd i sina yttranden, att kassacheferna skulle placeras i högre lönegrad.

Frågan berördes sedermera i proposition nr 281 vid 1947 års riksdag. Finansministern inskränkte sig emellertid till att föreslå ytterligare en lönegrad, Ma 8, för vissa förvaltare, omfattande löneklasserna 22—25, vilket också blev riksdagens beslut.

I samband med anslagsäskandena för budgetåret 1948/49 föreslog försvarets civilförvaltning under erinran om den år 1947 beslutade omorganisationen av kassaväsendet inom försvaret, att samtliga kassachefer skulle hänföras till lönegrad Ma 8.

I proposition nr 209 till 1948 års riksdag framhöll försvarsministern att han ansåg det nödvändigt att i ett sammanhang pröva frågan om löneställningen för samtliga förvaltarkategorier inom försvaret, innan ändring vidtoges beträffande lönegradsplacering för förvaltare i kassatjänst. Han sade sig ha för avsikt att föranstalta om särskild utredning i denna fråga.

Ett antal motionärer föreslog i motion nr I: 270 till 1949 års riksdag, att kassacheferna vid försvaret måtte placeras i lönegrad Ma 8 samt att beslutet måtte givas retroaktiv verkan från och med den 1 juni respektive den 1 juli 1947.

Statsutskottet uttalade bl. a. följande i sitt utlåtande nr 155 år 1949:

”Med hänsyn till den ogynnsamma ställning i lönehänseende förvaltarna i kassatjänst enligt utskottets mening onekligen intaga i förhål-

lande till vissa andra jämförbara personalkategorier är det beklagligt, att den av departementschefen förutskickade utredningen ännu icke kunnat verkställas. Utskottet förutsätter emellertid att utredningen, som enligt vad utskottet inhämtat i dagarna igångsattes, bedrivs i sådan takt, att resultatet av densamma skall kunna föreläggas nästa års riksdag.”

Utredningen kom i gång, men kassacheferna, som sedan 1947 av olika myndigheter förklarats vara värdiga en högre löneställning i första hand av övriga berörda grupper, stod alltfört kvar i lönegrad Ma 6.

Vissa av marinens maskinistpersonal uppflyttades däremot i lönegrad Ma 8 från och med den 1 juli 1951.

Detta gav anledning till att i motionerna I: 389, I: 393, II: 523 och II: 529 år 1951 hemställdes om att samtliga förvaltare i kassatjänst måtte placeras i lönegrad Ma 8 från och med den 1 juli 1951 och att de kassachefer, som avgått med pension, måtte tillerkännas pension efter lönegrad Ma 8.

Med anledning av dessa motioner yttrade statsutskottet i utlåtande nr 4 1951 följande:

”Utskottet vill i anslutning till sistnämnda motioner erinra om att utskottet redan i sitt av 1949 års riksdag godkända utlåtande nr 155 uttalade sig för att förvaltare i kassatjänst skulle beredas förbättrad löneställning. I nämnda utlåtande anförde utskottet, att det med hänsyn till den ogynnsamma ställning i lönehänseende dessa förvaltare enligt utskottets mening onekligen intoge i förhållande till vissa andra jämförbara personalkategorier var beklagligt, att en av departementschefen tidigare förutskickad utredning beträffande löneställningsfrågan för försvarets förvaltare ännu icke kunnat verkställas. Utskottet förutsatte emellertid, att utredningen i fråga, som sedermera igångsattes genom 1949 års tjänsteförteckningskommitté, skulle kunna bedrivas i sådan takt att resultatet av densamma kunde föreläggas 1950 års riksdag. Utskottet finner det med hänsyn till vad sålunda förekommit anmärkningsvärt, att icke ens till innevarande års riksdag förslag kunnat framläggas i denna löneställningsfråga, särskilt som förslag nu framlagts om att hänföra vissa andra förvaltarkategorier till lönegrad Ma 8. Enligt vad utskottet inhämtat torde tjänsteförteckningskommittén hösten innevarande år kunna avlämna slutligt förslag beträffande försvarets förvaltare. Med hänsyn härtill torde de motionsvis gjorda yrkandena om bättre löneställning m. m. för kassaförvaltarna icke nu böra bifallas. Emellertid förväntar utskottet med bestämdhet, att förslag beträffande kassaförvaltarnas lönegradsplacering föreläggas 1952 års riksdag.”

Så långt utskottet. Det är ju klart, att förvaltarna i kassatjänst med undran följt löneärendets utveckling. Under hela tiden vederbörande

varit kassachefer har det ena kvalificerade tjänsteåliggandet efter det andra ålagts kassacheferna.

Det synes sålunda ur alla synpunkter motiverat, att riksdagen nu beslutar att samtliga förvaltare i kassatjänst måtte överföras till lönegrad Ma 8.

Förrådsvaktmästare.

Enligt 1945 års tjänstereglemente för krigsmakten har förrådsvaktmästare tilldelats överfurirs tjänsteställning vid tillträde av befattningen samt erhåller vid 40 års ålder och efter 10 års tjänst sergeants tjänsteställning. Den som tidigare varit sergeant har redan från anställningens tillträdande sergeants tjänsteställning.

Detta faktum borde, enligt vår mening, varit vägledande vid inplacering av förrådsvaktmästarna i lönegrad. Trots detta har förrådsvaktmästarna placerats i 13:de lönegraden, en lönegrad efter överfurirerna, som föreslagits inplaceras i 14:de lönegraden. Detta innebär bl. a., att förrådsvaktmästare med underofficers tjänsteställning är sämre avlönad än befattningshavare med underbefäls tjänsteställning. De elementära principerna för en tjänsts värdering har därmed åsidosatts.

Det synes ur dessa synpunkter rimligt, att förrådsvaktmästarna inplaceras i den lönegrad, som överensstämmer med vederbörandes tjänsteställning.

Mariningenjörskåren.

Under en följd av år har riksdagen efter framställning av statsutskottet uttalat sig för åtgärder, som kan stimulera tillströmningen av personal till mariningenjörskåren. Det oaktat har förslag i denna riktning icke förelagts riksdagen med resultat, att rekryteringen till denna för marinens utveckling betydelsefulla kår för varje år försämrats. För närvarande torde omkring 20 procent av befattningarna inom denna kår vara vakanta, och allting tyder på att denna siffra kommer att ökas. I denna del anförde statsutskottet redan vid 1950 års riksdag följande:

”Med hänsyn till det bekymmersamma befordringsläget vid kåren, som redan förorsakat personalbrist, ägnad att äventyra den tekniska tjänsten vid marinen, kan det enligt utskottets mening övervägas, huruvida icke de av motionärerna föreslagna högre beställningarna borde inrättas utan att prövningen av förenämnda utredningsförslag avvaktas. Då emellertid en sådan åtgärd onekligen kan befaras föregripa denna prövning, anser sig utskottet, som med bestämdhet förväntar, att Kungl. Maj:t förelägger 1951 års riksdag förslag till erforderliga förbättringar av befordringsläget vid mariningenjörskåren, nu förhindrat förorda bifall till motionerna I: 426 och II: 508.”

Detta bekymmersamma befodringsläge är så mycket mera ödesdigert just nu som behovet av mariningenjörer kommer att göra sig gällande i ökad takt i och med genomförandet av den av riksdagen godkända sexårsplanen för flottan. Det ligger nämligen i öppen dag, att en utbyggnad av flottan förutsätter tillgång till den tekniska sakkunskap, som endast mariningenjörerna förfogar över. Därtill må framhållas, att kompetensen för mariningenjör icke endast innebär avlagd civilingenjörsexamen utan även flerårig praktik inom det specialgebit, som utgöres av fartygs- och artillerikonstruktioner för marinens behov, en lärotid som uppskattas till åtskilliga års erfarenhet.

Det kan synas som en motsättning att begära ett ökat antal tjänster för en kår, där vakanserna redan nu uppgår till omkring 20 procent. Denna motsättning är emellertid endast skenbar. Det förhåller sig nämligen så, att begynnelselönerna är relativt tillfredsställande, medan däremot möjligheterna till rekrytering i högre tjänster är minimala eller rent av obefintliga. För att stimulera såväl de nuvarande yngre mariningenjörerna som nyutexaminerade ingenjörer att söka sig in på denna bana erfordras därför ett antal högre tjänster, som ger möjlighet till avancemang. Ur denna synpunkt framstår det som ett minimikrav att för nästa budgetår i enlighet med civilförvaltningens äskande inrättas dels två beställningar i lönegrad Co 14, som avsättes för chefen för konstruktionskontoret samt assistenten å marinförvaltningens skeppsbygnadsavdelning, dels två beställningar i lönegrad Ca 33 för specialingenjörer, dels slutligen två beställningar i lönegrad Co 10, som avsättes för befattningarna som chef för fartygsavdelningen vid Stockholms respektive Karlskrona örlogsvarv.

Med stöd av vad som här anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 120 ville besluta,

att samtliga förvaltare i kassatjänst uppflyttas i lönegrad Ma 8;

att förrådsvaktmästarna inplaceras i den lönegrad, som överensstämmer med deras tjänsteställning;

att från och med nästa budgetår inom mariningenjörskåren inrättas

2 beställningar i lönegrad Co 14,

2 beställningar i lönegrad Ca 33 och

2 beställningar i lönegrad Co 10; samt

att riksdagen måtte beakta vad i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 2 april 1952.

Martin Söderquist.

Gerard De Geer.

Axel Andersson.

Johan Sunne.